

1. Když jsem po prvé přišel k lidem, dopustil jsem se poustevnické pošetilosti: postavil jsem se na trh. A když jsem mluvil ke všem, nemluvil jsem k nikomu. Z večera pak mými druhy byli provazolezci a mrtvolý; a já sám byl skoro mrtvolou.

S novým jitem však mi vzešla nová pravda: tu jsem se naučil říkat: „Co mi po trhu a luze a lomozu luzy a dlouhých jejích uších!“

Vyšší vy lidé, 1) tomu se ode mne naučte: na trhu nikdo nevěří ve vyšší lidi. A chcete-li tam mluvit, budiž! Luza však mžourá: „Všichni jsme si rovni!“

„Vyšší vy lidé“ – tak mžourá luza – „není vyšších lidí, jsme si všichni rovni, člověk je člověk, a před bohem – jsme si všichni rovni!“

Před bohem! – Teď však zemřel ten bůh! Před luzou pak nechceme si být rovni. Vyšší vy lidé, odstupte z trhu!

2. Před bohem! – Teď však zemřel ten bůh! Vyšší vy lidé, ten bůh byl vaším největším nebezpečím.

Teprve od té doby, co leží v hrobě, vy jste opět z mrtvých vstali. Teprve nyní přijde veliké poledne, teprve nyní vyšší člověk stane se pánem! [...]

Nuže dobrá! Nuže vzhůru! Vyšší vy lidé! Teprve nyní pracuje k porodu hora lidské budoucnosti. Bůh zemřel: teď chceme my – aby živ byl nadčlověk.

3. Nejstarostlivější ptají se dnes: „Jak lze člověka zachovat?“ Zarathustra 2) však, jediný a prvý, se ptá: „Jak lze člověka překonat?“

Nadčlověk mi leží na srdci, nadčlověk je mi prvou a jedinou starostí – a nikoli člověk. [...] Dnes totiž malí lidé stali se pány. [...] Všechno ženské a všechno, co pochází z rabů, a především míchanice luzy: to vše chce se teď stát pánem všeho lidského osudu – ó hnus! hnus! hnus!

To vše se ptá a neúnavně ptá: „Jak zachovat člověka nejlépe, nejdéle, nejpříjemněji?“ Tím – se stali pány dneška.

Ty pány dneška mi překonejte, ó moji bratří – ty malé lidi: ti jsou nadčlověku největším nebezpečím!

Překonejte mi, vyšší vy lidé, malé ctnosti, malé chytrosti [...] Zvláště chtějí-li velké věci! (Neboť vzbuzují nedůvěru k velkým věcem, jemní ti penězokazi a herci.) A raději si zoufejte, než abyste se vzdali. A věru, miluji vás za to, že dnes neumíte žít, vyšší lidé! Tak vy totiž žijete – nejlépe!

Poznámky:

1) O vyšším člověku 1. 2. 3. Opakování “Předmluvy” i vedlejšího titulu (“kniha pro všechny a pro nikoho”). Stará mravnost měla základy v theismu: po jeho pádu nutno stanovit novou hierarchii. Kontrast ideálu nadčlověka a společenského utilitářství.

DĚLSKÝ POTÁPĚČ

2) Zarathustra (Zarathustra, Zoroastr), prorok 6. stol. př. Kr., zakladatel staroperského náboženského dualismu (parsismu), původce posvátných knih Zendavestu: *zde pojat nezávisle* na starých legendách, ale namnoze tak, že zachován orientální kolorit; leckterý tradiční detail přizpůsoben modernímu a osobnímu nazírání. Parsismus byl náboženstvím slunce a ohně, a jejich vyznavačem (v pozměněném smyslu) jest i Nietzscheův Zarathustra: proto *předstoupil před slunce*.

Friedrich Nietzsche: Tak pravil Zarathustra, Praha 1967, s. 258 – 262, kráceno; přeložil Otokar Fischer.